

Tisková zpráva

15. 2. 2012

Schválení novely zákona o sociálně-právní ochraně dětí, kterou aktuálně projednává Poslanecká sněmovna ČR, umožní přesunout těžiště práce s ohroženými dětmi na pole prevence, aby děti ze svých rodin nemusely odcházet, pokud nejsou rodinou přímo ohroženy. Zároveň novela posílí náhradní rodinnou péči oproti dosud upřednostňované péči ústavní. Na potřebě tohoto trendu se shodují odborníci napříč všemi oblastmi péče o ohrožené děti a shodli se na tom také zástupci 26 neziskových organizací působících v oblasti náhradní péče o děti z celé České republiky. Na tiskové konferenci, jež proběhla 15. února 2012, představili také dokument „10 největších fám“, který vyvrací zažitá stereotypy o dětech umístovaných do kojeneckých ústavů, pěstounské péči a pěstunech samotných.

Novela je prvním krokem transformace systému péče o ohrožené děti. Jaroslava Málíková z občanského sdružení Rozum a Cit k tomu říká: *„Transformace však neznamená rušení ústavních zařízení. Jejím cílem je naopak využít potenciál pracovníků těchto zařízení a přenést je do terénu – blíže k dětem a celým rodinám – vlastním i náhradním. Tak, aby děti mohly zůstat se svými rodiči, ve své rodině.“* V případě nejmenších dětí, pro které není bezpečné zůstat ve své rodině, pak transformace znamená vyškolení dostatečného počtu pěstounů, kteří přijmou novorozence i batolata do náhradní rodiny. Pěstouni pak s podporou terénních či ambulantních sociálních, zdravotních a psychologických služeb umožní dětem navázat citové pouto a blízký vztah k alespoň jedné stabilní pečující osobě, zažít rodinu a její každodenní rytmus, rozvíjet jejich potenciál od raného věku. Ten je totiž zásadní pro schopnost vytvářet a udržet smysluplné vztahy, pro rozvoj osobnosti a intelektových schopností člověka. *„Před pár dny jsem měla možnost setkat se s příběhem tříletého chlapce a jeho dvouleté sestry, kteří přišli do pěstounské rodiny z kojeneckého ústavu a jejich velkým překvapením bylo, že dospělí mají také svou postel. Že spí. Chlapec se neustále ujišťoval, čím je to postel a k čemu ji pěstoun má. Nikdy neviděl dospělou osobu, která by spala...“*, uvedla Ria Černá z Amalthea o.s.

Výše zmíněný trend transformace schválila vláda České republiky, když přijala Národní strategii ochrany práv dětí. Česká republika je dlouhodobě kritizována za umístování dětí do ústavní péče ze strany Rady Evropy, Výboru pro práva dítěte OSN, Evropského soudu pro lidská práva. *„Dlouhodobě umístováním dětí do ústavní péče porušujeme také Úmluvu o právech dítěte,“* připomněl Jan Klusáček z Nadace Lumos, která podporuje změny v systému péče o ohrožené děti také v dalších zemích. V ústavní péči u nás vyrůstá 11 000 dětí, z toho 2000 jsou děti do 3 let věku – a právě ty potřebují rodinu nejvíce. Vinou neexistence preventivních služeb končí v ústavech mnoho dětí pouze z důvodu sociální či materiální nouze vlastní rodiny. Zahraniční zkušenosti s transformací systémů přitom ukazují, že změna je možná. Ve většině okolních zemí včetně Slovenska byla pilířem péče o ohrožené děti ústavní péče. Stejně jako v České republice. Výzkumy neurofyziologů a dětských psychologů a také dlouhodobé studie dětí, které vyrostly v ústavní péči, přinesly přesvědčivé důkazy o nemožnosti zajistit dítěti mimo rodinu to, co ke svému zdravému fyzickému a psychickému vývoji potřebuje. Aby dítě obstálo - ve svém osobním životě i ve vztahu ke společnosti. V sousedních i vzdálenějších zemích se podařilo posílit preventivní služby a maximum dětí tak může vyrůst v rodině – ve vlastní či v náhradní. To je pro Českou republiku dobrá zpráva – změna je tedy jistě možná i u nás!

Projednávaná novela je postavena na podpoře výchovy dětí v přirozeném rodinném prostředí nebo v náhradní rodinné péči, orientaci na prevenci problémů, zavedení standardů kvality a sjednocení postupů sociálně-právní ochrany dětí a v neposlední řadě na podpoře a profesionalizaci pěstounské péče. Novela vytváří prostor pro zajištění dostatečné nabídky podpůrných terénních a ambulantních služeb pro rodiny, ve kterých je dítě ohroženo. Zároveň podporuje aktivní nábor zájemců o pěstounskou péči, jejich kvalitní odbornou přípravu i průběžné vzdělávání pěstounů. Postupně tak bude dostatek pěstounů schopných poskytnout potřebnou péči dětem, které se z prostředí rodiny dostaly jen na krátký čas (tzv. pěstounská péče na přechodnou dobu), stejně jako pěstounů pečujících o svěřené děti dlouhodobě. Také pěstounům novela garantuje podpůrné terénní a ambulantní služby, které zároveň zajistí i kontrolu výkonu pěstounské péče, a zvyšuje jejich morální a finanční ocenění.

„Cítíme, jak je důležité podpořit změny v celém systému práce s ohroženými dětmi tak, aby se udály v jejich prospěch. Dalším důvodem, proč se neziskové organizace semkly a připravily již zmíněný dokument „10 největších fám“, je potřeba reagovat na některé nepřesnosti a nejasnosti, které se vyskytují v médiích v souvislosti s tématem

kojeneckých ústavů“, uvedl Jan Folda z Informačního střediska Mikuláš, které skupinu zúčastněných neziskových organizací koordinuje.

Odborníci z 26 nestátních neziskových organizací veřejnosti a zástupců odpovědných státních institucí tedy vzkazují:

Podporujeme změny v systému péče o ohrožené děti v ČR vedoucí k tomu, aby tyto děti nemusely vyrůstat v ústavní péči. Pokud již musí dojít k odebrání dítěte z prostředí vlastní rodiny, a dítě nemůže zůstat ani v péči širší rodiny, jednoznačně preferujeme pěstounskou péči jako možnost první volby při rozhodování, do jaké formy náhradní péče dítě umístit. Chceme tedy společně s dětmi, jejich rodinami a s kolegy z ústavních zařízení i z terénu hledat cesty, jak zajistit nejlepší zájem každého dítěte. Jsme si jisti, že společnými silami se to podaří.

Nestátní neziskové organizace, které podporují přijetí novely zákona o sociálně-právní ochraně dětí:

Amalthea, o.s.
Asociace náhradních rodin ČR
Centrum pro rodinu Náruč
Centrum pro náhradní rodinnou péči, o.s.
Člověk hledá člověka, o.s.
Dětem rodinu a péči, o.s.
Děti patří domů, o.s.
Domus - Centrum pro rodinu
Filadelfia - Přístav Oldřichovice
Informační středisko Mikuláš, o.p.s.
Občanské sdružení Janus
Liga lidských práv
Lumos

Náhradním rodinám, o.p.s.
Občanské sdružení Salinger
OS ISIS - pro pomoc náhradním rodinám
Pěstounské rodiny kraje Vysočina, o. s.
Rozum a Cit, o.s.
Sdružení pěstounských rodin
Středisko náhradní rodinné péče, o.s.
Unie center pro rodinu a komunitu
V zájmu dítěte, o.s.
o.s. Vzájemné soužití
Nadace táta a máma
Nadační fond J&T
Vhled, o.s.

Fakta pod čarou:

V desítkách českých ústavů vyrůstá více než 11.000 dětí.

Česko je v Evropě na předních místech ve statistikách počtu dětí žijících v ústavní péči.

Podle údajů Ústavu pro informace ve zdravotnictví bylo v roce 2010 umístěno do kojeneckých ústavů více než dva tisíce dětí, z toho celých 45 % ze sociálních důvodů.

Náš stát byl opakovaně kritizován Evropským soudem pro lidská práva za to, že nařizuje ústavní výchovu nezletilých dětí i za situace, kdy jediným důvodem pro rozhodnutí českého soudu byla nevyhovující ekonomická a bytová situace vlastní rodiny dítěte. Podle soudu je tím porušován článek 8 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod.

Ústavní soud ČR jasně rozhodl, že hmotná nouze nesmí být důvodem pro odloučení rodiče a nezletilého dítěte, pokud jsou citové vztahy zachovány. V několika kauzách také poukázal na fakt, že dítě má právo být slyšeno před soudem.

56% dětí z ústavů se dopouští trestné činnosti /Citace z Analýzy efektivity fungování systému péče o ohrožené děti vyplývající z průzkumu osudů dětí, které v letech 1995–2004 opustily institucionální péči (Ministerstvo vnitra ČR, 2007)/

Děti umístěné v ústavní péči 8krát častěji užívají psychofarmaka, 16krát častěji se u nich vyskytují psychiatrické diagnózy, 20krát častěji se u nich vyskytují posttraumatické stresové poruchy a mají výrazné růstové a vývojové opoždění (jedná se o údaje ze studií např. Palacoiset al z roku 2010, Cohen et al. z roku 2010, atd.).

Kontakt:

Jan Folda

Informační středisko Mikuláš, o.p.s.

Tel.: +420 774 226 656

E-mail: jan.folda@mikulasops.cz

Pořádání tiskové konference laskavě podpořil hotel Novotel Praha Wenceslas Square. Děkujeme.